

Afdeling
Onderwerp

Beleid en Programmering
Advies Kunstraad amateurkunst

Bezoekadres
Europaweg 8

Postadres
Postbus 268
9700 AG Groningen

E-mailadres
info@ocsw.groningen.nl

Website
www.groningen.nl

De leden van de raad van de gemeente
Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon

(050) 367 63 13 Bijlage(n) 1

OS 10.2487126

Ons kenmerk

J.E.D. van der
Broek

Behandeld
door

14 JAN 2011 Uw brief van

Geachte heer, mevrouw,

Onlangs heeft de Kunstraad Groningen het advies *Nieuwe kansen voor de amateurkunst* aan u verzonden. In deze brief willen wij hierop inhoudelijk reageren.

De Kunstraad

In 2006 werd op initiatief van de gemeente en de provincie Groningen de Kunstraad opgericht. Doel van de Kunstraad is het leveren van een bijdrage aan het versterken en vernieuwen van het kunst en culturaanbod en de culturele infrastructuur in de stad en de provincie Groningen. De Kunstraad doet dit onder andere door het uitbrengen van gevraagde en ongevraagde adviezen over ons cultuurbeleid.

Amateurkunst

Amateurkunst is de afgelopen jaren prominent opgenomen in zowel de cultuurnota van het rijk als van de gemeente Groningen. De amateursector heeft de afgelopen jaren veel veranderingen ondergaan. Zo zijn er nieuwe disciplines ontstaan en binden leden van verenigingen zich minder aan langlopende activiteiten. Herziening van het amateurkunstbeleid is dan ook noodzakelijk.

In de Cultuurnota 2009-2012 is besloten om het amateurkunstbeleid expliciet op te nemen in de opdrachtformulering aan de Kunstraad. Het aan u gezonden advies geeft inzicht in de huidige stand van zaken binnen de verschillende disciplines van amateurkunst in de stad. De Kunstraad signaleert in Groningen een levendige amateurkunstsector met een breed aanbod. Ze zijn positief over de manier waarop de verenigingen inspelen op de veranderingen

binnen de sector en de wijze waarop ze nog voldoende leden weten te trekken. De instellingen die zich met name met amateurkunst bezig houden - de Stedelijke Muziekschool en het Kunstencentrum - bieden meer kortlopende cursussen aan en zoeken op vernieuwende manieren contact met het onderwijs. De Kunstraad ziet echter ook een aantal knelpunten en geeft de volgende verbeterpunten.

Samenwerking kunstencentrum/ muziekschool.

De Kunstraad ziet het ontbreken van één gezicht voor de amateurkunst in onze stad als een groot gemis. Zij juicht dan ook de plannen voor een intensieve samenwerking of zelfs samenvoeging van de Stedelijke Muziekschool en de Kunstencentrum groep toe. Wij voelen ons hierdoor gesterkt en gaan verder in de ingeslagen richting. Ook onderschrijven wij de opvatting van de Kunstraad dat deze samenwerking moet leiden tot meer samenhang in en zichtbaarheid van de amateurkunst, óók in de wijken. Wij betrekken de adviezen van de Kunstraad op dit gebied in de besprekingen die momenteel gaande zijn tussen Muziekschool en Kunstencentrum.

Amateurkunstsubsidies van de gemeente Groningen.

De huidige structurele subsidiesystematiek is gericht op instandhouding van de amateurverenigingen. Circa honderd verenigingen, voornamelijk koren en fanfares, maken hier gebruik van. Verder verstrekken wij een subsidie voor de huur van de OPSB en geven wij investeringssubsidies voor de aanschaf van instrumenten en uniformen. De Kunstraad verdeelt aanvullend een incidenteel budget om kwaliteit en bijzondere projecten op het gebied van de amateurkunst te stimuleren.

De structurele subsidies worden al jarenlang aan de bestaande verenigingen verstrekt en bieden weinig ruimte voor instroom van nieuwe groepen of disciplines. De subsidies zijn voornamelijk instandhoudingssubsidies en stimuleren de inhoudelijke ontwikkeling van de amateurkunstsector in de stad onvoldoende. De Kunstraad pleit ervoor om de huidige structurele subsidieverstrekking los te laten en in te zetten op een aantal beleidsinhoudelijke doelen. Zij doet hiervoor de volgende aanbevelingen.

- Inzetten op het in stand houden van een toplaag van gezelschappen met artistiek-inhoudelijke kwaliteit, die enerzijds van belang zijn voor de talentontwikkeling en anderzijds de basis zijn van het culturele aanbod in de stad.
- Inzetten op scholing en talentontwikkeling voor individuen en groepen.
- De bestaande gesubsidieerde verenigingen meer inhoudelijk toetsen en onderzoeken of de subsidie financieel noodzakelijk is voor het

voortbestaan. Deze toets kan worden uitgevoerd door de Kunstraad. Voor groepen die niet meer voor subsidiëring in aanmerking komen kan een overgangsregeling gaan gelden.

Afstemmen gemeentelijk beleid

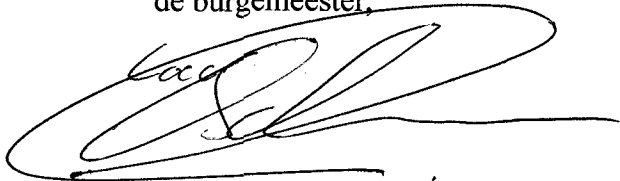
Wij stimuleren de amateurkunst niet alleen via de directe subsidies aan de verenigingen maar ook indirect via subsidies aan instellingen zoals de muziekschool en de SKSG en via projecten als De wijk als Werkplaats. De Kunstraad adviseert ons om een actievere rol te spelen in de aansturing van de gesubsidieerde instellingen met als doel het verbeteren van de onderlinge samenhang in het amateurveld en van de doorstroming van talent.

Consequenties voor ons beleid

Wij waarderen de kwaliteit van het onderzoek van de Kunstraad en onderschrijven de in het onderzoek gedane aanbevelingen. Wij willen deze meenemen in de nieuwe cultuurnota periode en zien het verbeteren van de onderlinge samenhang en het inzetten op vernieuwing van de amateurkunstsector als een belangrijk uitgangspunt voor de nieuwe cultuurnota. De ondersteuning van de amateurkunstsector gaan wij naar aanleiding van het advies van de Kunstraad hervormen. De komende jaren willen we ons richten op de implementatie van de aanbevelingen en de consequenties hiervan voor het amateurveld. We gaan hierover in gesprek met de Kunstraad en met de betrokken instellingen en verenigingen. Daarbij zal het college ook aandacht vragen voor mogelijke allochtone initiatieven. Een eventueel gewijzigde subsidiesystematiek voor de amateurkunst maken wij onderdeel van onze nieuwe cultuurnota. De hervormingen van de amateurkunstsubsidies kunnen onderdeel uitmaken van het bezuinigingsvraagstuk.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders
van Groningen,

de burgemeester,

A large, stylized handwritten signature in black ink, likely belonging to the burgemeester.

de secretaris,

A large, stylized handwritten signature in black ink, likely belonging to the secretaris.

Nieuwe kansen voor de amateurkunst

Advies aan de gemeente Groningen

Kunstraad Groningen
september 2010

INLEIDING

Er wordt in Groningen veel aan amateurkunst gedaan. Voor een deel is dat zichtbaar via openbare presentaties en door het werk van de Stedelijke Muziekschool en het Kunstencentrum. De gemeente en de Kunstraad zien het aan ingediende subsidieverzoeken. Maar veel van wat de inwoners van Groningen aan muziek maken, toneel spelen, dansen, schilderen, schrijven en aan kunst op de computer maken wordt slechts in kleine kring zichtbaar. En dat is jammer. Het voorstel van het college van B&W om te komen tot een nieuwe instelling voor amateurkunst en kunsteducatie door een samengaan van de Muziekschool en het Kunstencentrum verdient dan ook ondersteuning. Een nieuw Centrum voor de Kunsten moet een spil worden van een actief beleid op dit gebied. Subsidies moeten vooral worden ingezet voor talentontwikkeling en bijzondere producties.

Dit advies is ruim een jaar geleden aangekondigd in de sliptestream van de discussies over de nieuwe cultuurnota van de gemeente Groningen. In dit stuk wordt geïnventariseerd hoe het er voor staat met de beoefening van kunst door liefhebbers in Groningen en wordt ingegaan op de beleidsinstrumenten van de gemeente en op de rol van de Stedelijke Muziekschool en het Kunstencentrum. De totstandkoming van dit stuk is begeleid door een klankbordgroep en vooral gebaseerd op desk research.

In een conceptversie van dit advies was de belangrijkste aanbeveling om te komen tot één integraal Centrum voor de Kunsten. Inmiddels heeft het college al kenbaar gemaakt dat naar een dergelijke ontwikkeling onderzoek moet worden gedaan.

Groningen is vrijwel de enige grote stad waar nog aparte instellingen voor de verschillende (amateur)kunstdisciplines zijn. Hoewel er op enkele gebieden tussen Muziekschool en Kunstencentrum is en wordt samengewerkt, kan niet van een samenhangend en actief gezamenlijk beleid worden gesproken. Het ontbreekt daardoor aan een gezicht voor de amateurkunst in Groningen. Bij het uitwerken van de plannen voor het samengaan moet een integrale visie centraal staan; een pure optelsom van het bestaande zal geen nieuwe impuls aan de amateursector geven. De nieuwe instelling moet vanzelfsprekend alle kunstdisciplines in zijn pakket hebben, maar ook

- een samenhangend pakket op het gebied van de kunsteducatie aan het onderwijs kunnen bieden;
- een bindende rol kunnen spelen op het gebied van de georganiseerde en ongeorganiseerde amateurkunst;
- open staan voor nieuwe ontwikkelingen, zowel binnen de kunsten (zoals e-culture) maar ook voor nieuwe cultuuruitingen van jonge generaties en andere culturen;
- een fysiek podium bieden, waar de amateurkunst letterlijk zichtbaarder kan zijn voor de Groningers;
- een band leggen met de Groninger studenten en dus ook nauw samenwerken met de USVA;
- een actieve rol spelen ten aanzien van de kunstbeoefening in de verschillende Groningse wijken;
- inventief zijn ten aanzien van het vinden van middelen om het Centrum goed en breed te laten functioneren.

Uit ons advies en het daarin gebruikte cijfermateriaal blijkt dat er veel meer Groningers geïnteresseerd zijn in het als liefhebber beoefenen van de amateurkunst dan er nu via de bestaande instellingen en verenigingen zichtbaar zijn.

De bestaande beleidsinstrumenten van de gemeente Groningen hebben een te beperkt en te bureaucratisch karakter om wezenlijk stimulerend te zijn. Een honderdtal verenigingen is zeker geholpen is met de jaarlijkse basissubsidie van gemiddeld minder dan € 1.000,--. Het gaat hier echter niet om een inhoudelijk beleidsinstrument. De controle op de uitgaven is, gelet op het lage bedrag, marginaal.

De Kunstraad verstrekt projectsubsidies verstrekt voor projecten en presentaties van amateurkunstenaars als de voorstellen voldoen aan artistieke criteria. Dat is een uitstekend middel om de meer interessante ontwikkelingen te stimuleren. De Kunstraad wil in overleg met de gemeente grotere bekendheid aan deze subsidiemogelijkheid geven.

Samenvattend:

- De Kunstraad adviseert om te komen tot een integraal Centrum voor de Kunsten waarbij een brede inhoudelijke ambitie leidend moet zijn, opdat het meer wordt dan een optelsom van twee bestaande instellingen.
- De Kunstraad adviseert om de bestaande basissubsidies aan amateurverenigingen af te bouwen en op termijn te stoppen en de middelen toe te voegen aan de projectbudgetten die bedoeld zijn voor talentontwikkeling en bijzondere producties.

Inhoudsopgave AANPASSEN

1.	INLEIDING	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.	AMATEURKUNST IN NEDERLAND.....	5
2.1.	Definitie en afbakening	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.2.	Amateurkunstenaars nader bekeken	5
2.3.	Amateurkunst vanuit overheidsperspectief.....	6
2.4.	Landelijke trends, ontwikkelingen en knelpunten	6
3.	De amateurkunstsector nader bekeken	8
3.1.	Muziek.....	8
3.2.	De amateurtheater- en de amateurdanssector.....	9
3.3.	Beeldende kunst en audiovisueel/multimedia	11
3.4.	Schrijven	12
3.5.	Wat opvalt.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.	Beleidsinstrumenten van gemeente Groningen.....	14
4.1.	Beleid ten aanzien van verenigingen en gezelschappen.....	14
4.2.	Repetitieruimtes en podia	14
4.3.	Community art	15
4.4.	Lessen en cursussen	15
4.5.	Uitwisseling, bemiddeling, netwerk, advies	16
4.6.	Wat opvalt.....	16
5.	Beleid van de provincie Groningen	18
5.1.	Subsidie-instrumenten.....	18
5.2.	Wat opvalt.....	18
6.	Conclusies en aanbevelingen.....	19
	Bronnen	21
	Noten.....	22

1. AMATEURKUNST IN NEDERLAND

2.1. Definitie en afbakening

Met het begrip amateurkunst wordt het werk van een groep mensen aangeduid die in de vrije tijd en uit liefhebberij één of meer kunstdisciplines beoefent. **VOETNOTEN AANPASSEN** Binnen de amateurkunst worden meestal zes kunstdisciplines onderscheiden: muziek, theater, dans, beeldende kunst, multimedia/audiovisueel en schrijven. Overigens zijn de kunstdisciplines een verzamelnaam voor uiteenlopende activiteiten. Tot de beeldende kunst behoren bijvoorbeeld activiteiten als tekenen, schilderen, grafisch werk, beeldhouwen, boetseren, pottenbakken, sieraden maken werken met textiel, kleding/wandkleden maken, weven en werken met natuurlijke materialen. Tot de muziek rekenen we zang en instrumentaal en verschillende samenspeelvormen en ook nieuwe vormen van muziek maken horen erbij, zoals dj, rappen etc.

Amateurkunst is een vorm van kunstbeoefening die raakt aan allerlei andere situaties waarin mensen actief met kunst bezig zijn. We willen hierbij kort stilstaan.

➤ Amateurkunstenaars en beroepskunstenaars

De definitie van amateurkunst bakent de groep amateurkunstenaars af van de groep mensen die beroepsmatig de kunsten beoefent. In de meeste gevallen is het duidelijk tot welke groep een kunstenaar behoort maar er is wel sprake van een grijs gebied. Er is een flinke groep kunstbeoefenaars die wel de ambitie heeft om van de kunsten hun beroep te maken -- en daar dus ook voldoende inkomen mee te verwerven om ervan te leven -- maar die dat in de praktijk (nog) niet lukt. De kunstbeoefening heeft dan de functie van "bijbaan". We zien dit fenomeen zowel bij mensen met een kunstvakopleiding als bij autodidacten.

➤ Amateurkunst en cultuureducatie

Tot het brede begrip cultuureducatie behoren kunsteducatie, erfoededucatie en media-educatie. Het begrip kunsteducatie wordt op twee manieren gebruikt. Van oudsher duidt het op het lesaanbod in verschillende kunstvormen, bijvoorbeeld het muziekonderwijs via een muziekschool. Tegenwoordig wordt deze vorm van kunstbeoefening meestal tot de amateurkunst gerekend. Het begrip kunsteducatie wordt nu meer gebruikt om onderwijs *met* en onderwijs *over* kunst aan te duiden.

➤ Amateurkunst en community art

Community art is in Nederland een tamelijk nieuw begrip. Er wordt mee bedoeld dat een kunstwerk tot stand komt in samenwerking, interactie of dialoog met of binnen een gemeenschap (zoals een buurt, wijk of dorp). Het artistieke proces en product zijn vaak bedoeld als katalysator voor sociale veranderingen binnen de gemeenschap. Kunstenaars of docenten spelen meestal een belangrijke rol.

Het etiket community art wordt op heel verschillende projecten geplakt, waarbij de rol van de gemeenschapsleden erg uiteen loopt. In sommige situaties is hun inbreng als een vorm van amateurkunst te betitelen, bijvoorbeeld wanneer de mensen uit de gemeenschap een artistieke rol hebben in het maken van het kunstwerk. Soms hebben ze een rol in een theaterstuk, zingen een lied of ontwerpen en maken een decor.

Wanneer de rol van de gemeenschapsleden beperkt is tot bijvoorbeeld het inbrengen van verhalen en foto's of wanneer ze alleen geïnterviewd worden of een nauw omschreven opdracht hebben, dan is er geen sprake van amateurkunst. En uiteraard geldt ook op dit terrein dat er een grijs gebied is.

➤ Amateurkunst en andere beleidsterreinen

Er zijn verschillende beleidsterreinen die raakvlakken hebben met de amateurkunst. Binnen het zorg- en welzijnsbeleid worden voor uiteenlopende groepen mensen vormen van dagbesteding aangeboden. Soms zijn dat vormen van actieve kunstbeoefening. En bij beleid gericht op beweging worden regelmatig vormen van dans inzet. Mensen die daaraan meedoen rekenen we in dit advies tot de amateurkunstenaars en worden vermoedelijk bij tellingen van het Sociaal Cultureel Planbureau ook meegerekend.

2.2. Amateurkunstenaars nader bekeken

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat ongeveer de helft van de Nederlanders van zes jaar en ouder regelmatig of incidenteel aan amateurkunst doet. Sinds de jaren negentig is dat percentage aanvankelijk gegroeid en sinds het begin van deze eeuw gestagneerd¹. Het aantal kunstbeoefenaars verschilt overigens sterk per discipline. Zo zijn theater en schrijven

kleine disciplines, terwijl muziek en beeldende kunst juist heel veel actieve beoefenaars kennen. Veel amateurkunstenaars zijn bovendien in meerdere disciplines actief. In de groep kunstbeoefenaars zijn jongeren, vrouwen en hoogopgeleiden oververtegenwoordigd. Ook zijn autochtonen actiever op dit vlak dan allochtonen. Deze situatie is overigens tamelijk stabiel, hoewel er wel een aantal kleine verschuivingen is te zien. Zo blijkt dat men in de latere fase van het leven (tussen de 50 en de 80 jaar) steeds meer participeert en de hoogopgeleide volwassenen lijken iets van hun voorsprong te hebben ingeleverd. Overigens zijn er forse verschillen te zien per discipline. Zo zijn op het gebied van audiovisueel/multimedia iets meer mannen dan vrouwen actief (zie Sociaal Cultureel Planbureau 2009, Kunstfactor 2010). NOOT MAKEN?

2.3. Amateurkunst vanuit overheidsperspectief

Het aantal mensen dat aan actieve kunstbeoefening doet is indrukwekkend, maar dat is op zich geen reden voor overheidsbemoeienis. De betekenis voor maatschappij en overheid hangt samen met de waarden die aan amateurkunst verbonden kunnen worden:

- de intrinsieke waarde: amateurkunst biedt de mogelijkheid tot zelfexpressie en zelfontwikkeling, zowel artistiek als cognitief, sociaal en emotioneel;
- activering/participatie: amateurkunst heeft ook een waarde om mensen te activeren, om ze een zinvolle tijdsbesteding te bieden;
- ontmoeting en verbinding: bij grote delen van de amateurkunstsector speelt de sociale factor een belangrijke rol;
- het aanbod: amateurkunst zorgt voor een groot deel van het kunstaanbod en veel van het concert- en theaterbezoek heeft betrekking op amateuruitvoeringen;
- de economische factor: amateurkunst heeft ook een economische component. De vele beoefenaars zorgen voor werkgelegenheid van professionele kunstenaars en ze besteden veel geld aan apparatuur, materialen en dergelijke.

Vanwege de waarde van amateurkunst is er op alle overheidsniveaus sprake van een amateurkunstbeleid. De afgelopen jaren is er bovendien sprake van een hernieuwde interesse in dit terrein, ingezet vanuit het rijk. De actieve kunstbeoefening speelt in een Tienpuntenplan Cultuurparticipatie inmiddels een belangrijke rol. De aandacht voor amateurkunst is overgenomen door provincies en gemeenten.

Op het gebied van amateurkunst zijn de verantwoordelijkheden van de verschillende overheidslagen niet wettelijk vastgelegd. Wel is er sprake van een taakverdeling, die gebaseerd is op -- inmiddels enigszins verwaterde -- afspraken tussen de overheden.

- De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor de eerstelijns zorg, dat wil zeggen dat de gemeente ervoor zorgt dat de amateurkunst op gemeentelijk en eventueel bovenlokaal niveau goed kan functioneren. Aandachtspunten zijn educatie (cursussen en lessen), begeleiding van verenigingen, faciliteiten zoals podia en repetitieruimtes, uitwisseling (ook met bijvoorbeeld het onderwijs, met beroepskunstenaars) en informatieverstrekking.
- De provincie is verantwoordelijk voor de steunfunctie inclusief koepelorganisaties (tweedelijns zorg), voor distributie, bemiddeling en innovatie.
- Het rijk zorgt voor algemene ondersteuning (derdelijns zorg), steun aan excellente instellingen en landelijke experimenten.

De wijze waarop gemeenten en provincies hun taken invullen verschilt sterk. Daardoor kunnen er in deze piramide gaten vallen.

2.4. Landelijke trends, ontwikkelingen en knelpunten

De afgelopen jaren zijn er onder meer door Kunstfactor -- de landelijke organisatie voor promotie en ontwikkeling van amateurkunst -- verschillende analyses gemaakt van trends en ontwikkelingen. Een korte samenvatting van opvallende zaken.

➤ Kunstfactor geeft aan dat het klassieke verenigingsleven vergrijsd. De oorzaak hiervan wordt gezocht in de afnemende hoeveelheid vrije tijd bij mensen jonger dan 55 jaar door toegenomen arbeidsparticipatie. Ook de toenemende voorkeur voor andere, lossere organisatievormen gericht op meer beleving en impulsen speelt volgens Kunstfactor een rol. Wij hebben overigens onze vraagtekens bij deze constatering. De landelijke cijfers van het Sociaal en Cultureel Planbureau laten zien dat het percentage amateurkunstenaars dat lid is van een vereniging al jarenlang stabiel is. Dat beeld zien we ook in Groningen.

- De afgelopen jaren zijn er allerlei nieuwe kunstvormen ontstaan. De computer biedt nieuwe mogelijkheden zoals beeldbewerking, vormgeven en componeren. Uit cijfers van het SCP blijkt dat het aantal deelnemers aan deze kunstvormen de afgelopen jaren fors is toegenomen. Door de toegenomen diversiteit en de invloed van de jongerencultuur ontstaan in Nederland bovendien nieuwe culturele uitingen en mengvormen met de gangbare autochtone kunstgenres. Deze nieuwe kunstvormen zijn meestal op een netwerk-achtige manier georganiseerd en zijn weinig zichtbaar. Uit onderzoek blijkt ook dat de cultuurdeelname van niet-westerse bevolkingsgroepen in Nederland tamelijk intensief is, maar dat zij ondervertegenwoordigd zijn in centra voor de kunsten, gesubsidieerde verenigingen en steunfunctie-instellingen.
- Bij nieuwere kunstvormen als bijvoorbeeld urban, grafische vormgeving en gamedesign is de grens tussen amateurkunstbeoefening en professionele kunstenaars vaak moeilijker te trekken dan bij traditionele vormen.
- De afgelopen jaren zien we een sterke toename van het aantal community art-projecten en deze tendens zet nog door. De rol van de gemeenschap in deze projecten maakt dat overheden vanwege aspecten als leefbaarheid en sociale cohesie deze activiteiten vaak stimuleren. In Groningen is de aandacht voor dit type activiteiten lange tijd beperkt gebleven. Sinds de nota *Cultuurstad Groningen, gewoon bijzonder!* wordt hier meer aandacht aan besteed en zien we meer initiatieven op dit gebied.
- Sinds de jaren negentig is door het rijk sterk ingezet op cultuurparticipatie binnen het onderwijs, onder andere door de introductie van cultuurvouchers in het voortgezet onderwijs en extra middelen voor het primair onderwijs. De afgelopen jaren ligt de nadruk meer op actieve cultuurparticipatie, onder andere door gerichte subsidieregelingen om het muziekonderwijs op school te stimuleren en door de mogelijkheid om zogenoemde combinatiefuncties in te zetten. Ook in Groningen ontstaat langzamerhand meer aandacht voor dit onderdeel van cultuureducatie.
- Amateurkunstorganisaties hebben in toenemende mate te maken met aangescherpte regels, bijvoorbeeld rondom geluidsoverlast, evenementenvergunningen, belastingen, arbo-wetgeving e.d. Dit legt een extra druk op bestuurders.
- Op allerlei niveaus zijn overheden en instellingen op het gebied van amateurkunst zoekende naar een goede dienstverlening, onderlinge afstemming en verdeling van taken. Veel lokale centra voor de kunsten en particuliere scholen hebben de relatie met de amateurkunstgezelschappen nog nauwelijks ontwikkeld. Ook de relatie met het onderwijs en de ontwikkeling van nieuw cursus- en lesaanbod voor individuele beoefenaars laat te wensen over. Dit is ook in Groningen het geval.

2. DE AMATEURKUNST IN GRONINGEN NADER BEKEKEN

In Groningen houden veel mensen zich bezig met actieve kunstbeoefening. Feitelijke onderzoeken naar de omvang van de deelname in de gemeente Groningen zijn er helaas niet, maar als we landelijke cijfers vertalen naar een stad met de omvang van Groningen, dan komen we uit op 80.000 à 85.000 actieve kunstbeoefenaars van zes jaar en ouder. Natuurlijk is het de vraag of landelijke cijfers zonder meer naar de lokale situatie geëxtrapoleerd kunnen worden. Mogelijk wijkt het percentage actieve Groningers iets af. Maar zelfs dan gaat het nog om een indrukwekkend groot aantal². NOOT AANPASSEN? In dit hoofdstuk willen we een beeld schetsen van de mensen die bezig zijn met actieve kunstbeoefening en de instellingen op dat terrein.

2.1. Muziek

De sector muziekbeoefening is groot. Uit landelijk onderzoek blijkt dat 21% van de Nederlanders aan muziek doet waarvan 34% in verenigingsverband en 39% volgt lessen. Omgerekend naar een stad van de omvang van Groningen gaat het om 36.500 amateurmusici, waarvan 12.000 lid zijn van een vereniging en 14.500 lessen volgen.

Muziekbeoefenaars

➤ *In gezelschapsverband.* Op het gebied van muziek zijn er veel verschillende samenspeelvormen. De HaFaBra, orkesten en koren zijn redelijk goed georganiseerd. Uit een *quick scan* van overzichten van subsidietoekenningen en zoekacties via algemene zoekmachines en de digitale stadsgids blijkt dat er ongeveer 110 gezelschappen op dit terrein actief zijn. De meeste maken gebruik van gemeentelijke subsidies, ongeveer een kwart (meestal koren en orkesten) doet dat niet. Enkele gezelschappen richten zich op talent uit een grote regio, zoals het Provinciaal Jeugd Orkest Groningen, de Provinciale Brassband en het Haydn Jeugd Strijk Orkest. Deze worden via verschillende lijnen gesubsidieerd. Een enkel gezelschap richt zich op een specifieke doelgroep, zoals kinderen, studenten of allochtonen. Overigens zijn gezelschappen voor deze laatste doelgroep zeldzaam en moeilijk te vinden; ze maken geen gebruik van de gemeentelijke subsidies voor amateurkunst. De omvang van het aantal informele gezelschappen, zoals popbands, de crews van de urban scene³ (bv. rap), wereldmuziekbands en kleine klassieke ensembles is onbekend. Dat komt onder meer doordat ze helemaal niet of via verschillende publiciteitskanalen naar buiten treden, ze niet overal subsidies kunnen aanvragen (omdat een formele rechtspersoon ontbreekt) en omdat registratie van koepelorganisaties ontbreekt of zich specifiek richt op een bepaald genre.

➤ *Cursussen/lessen.* Op muziekgebied zijn er verschillende lesaanbieders. De Stedelijke Muziekschool -- onderdeel van de gemeentelijke organisatie -- is de grootste. Jaarlijks nemen zo'n 950 mensen deel aan de educatieve activiteiten op de hoofdlocatie. Het aanbod bestaat uit vocale en instrumentale lessen, kortlopende activiteiten, kindercursussen, ensembles/orkesten/koren (ca. 30 groepen). De USVA, behorend bij de Rijksuniversiteit Groningen, bereikt met het cursusaanbod jaarlijks zo'n 350 studenten. Uit een inventarisatie van de Stedelijke Muziekschool (2005) blijkt dat er in Groningen bovendien ongeveer 65 particuliere docenten zijn die aan ongeveer 840 stadgers muziekles geven. Er zijn ook diverse muziekkorpsen die hun eigen leden opleiden.

De Muziekschool geeft na schooltijd muziekles op de Vensterschoollocaties. Het aantal deelnemende kinderen is de afgelopen jaren afgenomen (in 2007/2008 waren dat er ca. 250, in schooljaar 2008/2009 ca. 100). Voor kinderen van de basisschool wordt ook door de Stichting Kinderopvang Stad Groningen (SKSG) een programma aangeboden met allerlei kortdurende naschoolse activiteiten waaronder muzieklessen.

Uit deze beschrijving van het cursusaanbod blijkt dat het aantal cursisten van deze instellingen veel kleiner is dan op basis van de gegevens van het SCP mag worden verwacht. Vermoedelijk is er een groot informeel aanbod van cursussen, workshops en lessen.

➤ *Lessen in het onderwijs.* De Stedelijke Muziekschool organiseert overigens ook veel activiteiten binnen het onderwijs (onder schooltijd). Dit aanbod is voor een klein deel reëptief en grotendeels actief. De Stedelijke Muziekschool bereikt hiermee een toenemend

aantal kinderen: in schooljaar 2007/2008 ruim 5.000 en in schooljaar 2008/2009 bijna 10.000.

➤ *Individuele muziekbeoefenaars.* Een flink deel van de muziekbeoefenaars is geen lid is van een vereniging en volgt ook geen lessen. De omvang daarvan is moeilijk in te schatten en zal afhangen van het muziekinstrument en het genre. Uit onderzoek weten we dat in de popsector zelfs 45% van de beoefenaars alleen in huiselijke kring actief is.

Faciliteiten

➤ *Oefenruimtes.* Er zijn in Groningen verschillende repetitieruimtes. De HaFaBra kan terecht in de twee repetitieruimtes van het Gerard Samponhuis aan de Concourslaan. Enkele grote gezelschappen hebben een eigen oefenruimte. Koren en muziekensembles repeteren vaak in kerken, buurthuizen en scholen. Bands, koren en klassieke ensembles maken ook gebruik van de Muziek Organisatie Noord (Bieslookstraat). Oefencentrum Het Viadukt richt zich met name op popmuziek. Daarnaast is er nog een aantal kleinere muziekstudio's en heeft de Stedelijke Muziekschool ook een aantal ruimtes. De urban scene gebruikt Bumrush the Building soms als oefenruimte, een soort bedrijfsverzamelgebouw. En ongetwijfeld oefenen veel muzikanten gewoon thuis.

➤ *Podia.* De amateurmusici maken gebruik van allerlei concertlocaties. Gezelschappen als koren, muziekensembles en sommige brassbands treden vaak op in de verschillende stadskerken, soms ook in buurtcentra en verzorgingshuizen. In de HaFaBra-sector zijn optredens op straat ook gebruikelijk.

Enkele koren en orkesten willen in een grote en professioneel geoutilleerde zaal optreden en maken gebruik van De Oosterpoort. De zaal van de Stedelijke Muziekschool wordt vooral gebruikt voor voorspeelavonden en het verenigingsleven maakt er weinig gebruik van. Muzikanten uit de popsector treden onder andere op in het kroegcircuit, op het podium van oefenruimte Viadukt en bij de poppodia Simplon en bij Vera. Ook de urban scene is min of meer regelmatig op deze podia te zien.

➤ *Festivals en concoursen.* Er zijn er in Groningen verschillende festivals en concoursen op muziekgebied die ook een belangrijk podium vormen, zoals de Taptoe Groningen, het Gideon Festival, New Attraction en het Prinses Christina Concours.

Advies, netwerk, uitwisseling

➤ *In de gemeente.* In de gemeente Groningen is geen onafhankelijke en overkoepelende coördinatie- of ondersteuningsfunctie voor alle muziekstijlen. De Stedelijke Muziekschool vervult ook geen verbindende rol in het verenigingsleven. Overigens is op het gebied van de urban wel een instelling die de verschillende partijen bij elkaar brengt: de stichting New Attraction/Urban House organiseert naast het festival New Attraction ook workshops, battles, optredens en andere activiteiten. Op het gebied van de HaFaBra is de Federatie Groninger Muziek Corpsen (FGMC) actief.

➤ *In de provincie.* In de meeste provincies zijn er steunfuncties op het gebied van muziek. Tot voor enkele jaren terug waren er ook in Groningen steunfuncties op het gebied van koormuziek, korpsen en popmuziek. Deze hadden ook naar de stedelijke amateurgezelschappen een ondersteunende en adviserende rol. De provincie Groningen heeft enkele jaren geleden de subsidies voor deze steunfuncties echter gedeeltelijk elders ingezet. Inmiddels voert de provincie wel weer gesprekken over het oprichten van een popkoepel.

In Groningen zijn ook een aantal koepelorganisaties, die de belangen van de aangesloten verenigingen (in de hele provincie, inclusief de stad Groningen) behartigen. Daartoe behoren de SAMO (Samenwerkende Muziek Organisaties) en de SAKO (Samenwerkende Koren Organisaties). Deze koepels organiseren allerlei activiteiten, vooral bedoeld om de technisch-inhoudelijke ontwikkeling van verenigingen binnen hun eigen genre te stimuleren. Dit varieert van festivals en concoursen tot studiedagen en opleidingen. Overigens zijn er tussen de koepels onderling grote verschillen in het activiteitsniveau. Ook slaagt de ene koepel er beter in dan de andere om continuïteit in de activiteiten te realiseren.

2.2. amateurtheater en amateurdans

In de cultuursector worden theater en dans veelal als twee aparte disciplines behandeld. In het AVO-onderzoek waarop het SCP zijn rapporten baseert wordt niet apart naar beide disciplines gevraagd. Om deze reden, en omdat faciliteiten voor beide sectoren ook grotendeels hetzelfde zijn, behandelen we ze in één paragraaf. Uit het AVO-onderzoek blijkt

dat 5% van de Nederlanders theater of dans beoefent (omgerekend naar Groningen 8.700). Daarvan is 68% lid van een gezelschap en 78% volgt lessen; een hoge organisatiegraad dus.

➤ *Theater in gezelschapsverband.* De sector amateurtheater bestaat uit een aantal disciplines zoals toneel, theatersport, cabaret, muziektheater, poppentheater en rederijkerskamers. Tot deze sector rekenen we in dit advies ook het amateurcircus. Veel mensen spelen theater in verenigingsverband. Op basis van gegevens van het Gronings Centrum voor Amateurtheater blijkt dat er in de gemeente Groningen ongeveer 50 theatergezelschappen actief zijn. Daarvan maakt slechts een heel klein deel gebruik van gemeentelijke subsidies.

➤ *Dans in gezelschapsverband.* Een quick scan van lijsten met toegekende subsidies, de digitale stadsgids en een zoektocht op internet levert slechts enkele dansgezelschappen op. Vermoedelijk zijn er wel meer groepen actief maar treden ze weinig naar buiten.

➤ *Theatercursussen/-lessen.* In Groningen is de Theaterwerkplaats De Prins van Groningen (onderdeel van de Kunstencentrum Groep) de grootste aanbieder van cursussen. In deze werkplaats worden het gemeentelijk cursusaanbod en het amateurpodium Prinsentheater gecombineerd met de verschillende provinciale steunfunctietaken. Het gemeentelijk cursusaanbod bestaat uit een amateurtheaterschool (ca. 225 volwassen cursisten) en een jeugdtheaterschool (in 2008 220 deelnemers).

Daarnaast zijn er nog enkele andere aanbieders. De dramacursussen van de USVA hebben een bereik van ongeveer 100 studenten. Ook De Noorderlingen heeft een cursusaanbod. Deze combinatie van vooropleiding en productiehuis biedt lessen en trainingen aan voor talentvolle jongeren in de leeftijd van 12 t/m 18 jaar en er worden voorstellingen gemaakt. Op theatergebied gebeurt ook het nodige op de scholen. De Jeugdtheaterschool geeft op een paar scholen oriëntatiecursussen theater en het SKSG biedt in het kader van hun naschoolse activiteitenprogramma op sommige vensterscholen en buurtcentra kortlopende theatercursussen aan.

➤ *Danscursussen/-lessen.* Opvallend is dat het Groningse aanbod aan cursussen op het gebied van dans vrijwel geheel in handen is van de particuliere sector en van de USVA. Er zijn ongeveer 14 dansscholen en enkele sportorganisaties met dansaanbod, een aantal daarvan gespecialiseerd in urban. De USVA heeft een groot aanbod aan danscursussen met een van ongeveer 650 studenten. Een danswerkplaats en een productiegroep voor topamateurdansers uit de regio is er niet. Wel doet de USVA mee aan een landelijk danscircuit, een uitwisseling van hoogstaande dansgroepen.

➤ *Individueel.* Waarschijnlijk is de groep toneelspelers en dansers die dat individueel doen klein.

Faciliteiten

➤ *Repetitieruimtes.* De Stichting Kolder & Ko heeft drie repetitieruimtes die vooral door theater- en dansgezelschappen worden gehuurd. Overigens verhuurt de organisatie ook theaterkleding, rekwisieten en decors en heeft het een naaiatelier. Ook verschillende wijk- en buurtcentra worden als repetitieruimte gebruikt.

➤ *Podia.* Er zijn in Groningen inmiddels vier vlakke vloertheaters voor het amateurveld. In het Prinsentheater is een boven- en een onderzaal en de USVA beheert ook twee theaters voor amateurs: het USVA-theater en het OUT-theater. Deze laatste theaters geven overigens voorrang aan studenteninitiatieven. Het gebouw van de Grunninger Sproak is sinds 2010 ook weer als theater te gebruiken. Tot slot zijn er verschillende buurthuizen waar theatergroepen optreden. Met name volksdansgezelschappen treden soms ook buiten op of in buurt en verzorgingshuizen. Een enkele dans- en theatergroep en de jeugdcircussen Santelli en Fantastini maken voor hun uitvoeringen gebruik van De Oosterpoort of Stadsschouwburg.

➤ *Festivals en concoursen.* Met name op het gebied van theater zijn er verschillende festivals, zoals het Amateurtheaterfestival, het Studententheaterfestival en het Studenten Cabaretfestival. Festivals op het gebied van dans worden onder meer door de USVA georganiseerd (Dansspektakel).

Advies, netwerk en uitwisseling

➤ *In de gemeente.* Er is geen sprake van een apart gemeentelijk netwerk of een gemeentelijke organisatie die zich richt op ondersteuning van de verschillende amateurtheater- en amateurdansinitiatieven. De stedelijke theatergezelschappen en -organisaties maken gebruik van de provinciale steunfunctie.

➤ *In de provincie.* De provinciaal gesubsidieerde steunfunctie op het gebied van theater is de afgelopen jaren uitgebouwd en gecombineerd met het gemeentelijk lesaanbod van de Kunstencentrum Groep en het Prinsentheater. Gezamenlijk vormen deze activiteiten de theaterwerkplaats De Prins van Groningen. Vanuit de werkplaats worden contacten met de verenigingen onderhouden. Samen met koepelorganisatie het Gronings Centrum voor Amateurtheater en Kolder & Ko geeft de werkplaats een blad voor amateurkunst uit, *Blick*. De provinciaal theater adviseur van de werkplaats is ook op allerlei andere manieren bij de sector betrokken, bijvoorbeeld als regisseur van grootschalige projecten zoals *De Vliegende Hollander*.

Op het gebied van theater zijn twee koepelorganisaties actief: het Gronings Centrum voor Amateurtheater (GCA) en het Provinciaal Groninger Rederijkersverbond. De organisaties fungeren vooral als belangenbehartiger van de achterban. Op het terrein van de dans is er geen provinciale steunfunctie. De dans heeft wel een eigen koepelorganisatie, de Stichting voor Amateurdans.

2.3. Beeldende kunst en audiovisueel/multimedia

Beeldende kunst en audiovisueel/multimedia zijn twee verschillende disciplines die een aantal kenmerken delen. Daarom behandelen we ze in één paragraaf.

Beeldende kunst is de grootste sector op het gebied van amateurkunst. Van alle Nederlanders is 23% actief op dit gebied (geëxtrapoleerd naar een stad van de omvang van Groningen zijn dat er 40.000). Tot de sector audiovisueel/multimedia worden allerlei vormen van foto, film en video gerekend (geen familie- of vakantiekiekjes), evenals beeld- en geluidbewerking op de computer. De sector is sinds de jaren negentig fors gegroeid en inmiddels is 14% van de Nederlanders op dit terrein actief.

Beeldende kunstbeoefenaars

➤ *Gezelschappen.* Het aantal verenigingsleden in beide disciplines is klein, zo blijkt uit landelijk onderzoek. Dat is in Groningen ook zo. Er zijn nauwelijks officiële verenigingen op het gebied van beeldende kunst en audiovisueel, alleen een paar fotografieverenigingen. Wel zijn er in buurthuizen, zorgcentra en in particuliere ateliers informele clubs die min of meer regelmatig samenkomen, vaak onder leiding van een docent. Op het gebied van audiovisueel/multimedia ligt het voor de hand dat er via internet netwerkstructuren ontstaan.

➤ *Cursussen/lessen.* De Kunstencentrum Groep biedt in de werkplaats BK 050 voor beide disciplines het meest brede en afwisselende cursusaanbod aan, waarmee ongeveer 1600 cursisten worden bereikt waarvan 300 jongeren. Andere cursusaanbieders zijn de Volksuniversiteit met ongeveer 140 cursisten, de USVA (zo'n 100 cursisten) en het Grafisch Centrum. Daarnaast zijn er veel particuliere docenten en worden er cursussen aangeboden via centra als Vrouwencentrum Jasmijn en de Stadswerkplaats.

Op scholen worden binnenschools verschillende projecten ingezet met actieve kunstbeoefening, onder andere van BIK-kers (beroepskunstenaars in de klas). Het SKSG biedt kinderen verschillende naschoolse activiteiten aan op vensterscholen, in buurtcentra en bij speeltuinverenigingen.

➤ *Individueel.* Het overgrote deel van de beoefenaars van beeldende kunst is geen lid van een vereniging en volgt ook geen lessen. Deze groep is dus alleen in huiselijke omgeving actief en is weinig zichtbaar voor de buitenwacht.

Faciliteiten

➤ *Werkruimtes.* In beide disciplines is er nauwelijks behoefte aan werkruimtes. In veel gevallen volstaat een ruimte in het eigen huis.

➤ *Exposities.* Beoefenaars van de beeldende kunst exposeren nauwelijks buiten de eigen omgeving. Het aantal expositieruimtes voor deze doelgroep is ook heel beperkt (o.a. de locatie Walstraat van het Kunstencentrum). De Kunstencentrum Groep biedt overigens de mogelijkheid om werk op de website www.beeldmap.nl te laten zien. Voor amateurkunstenaars op het gebied van audiovisueel/multimedia is internet ook de aangewezen plaats om werk te laten zien. Sites als Youtube en Flickr en het Groningse StadjeTV worden hiervoor ongetwijfeld gebruikt.

➤ *Festivals en concoursen.* Op het gebied van beeldende kunst is er feitelijk maar één festival, het Talens Palet. Op het gebied van audiovisueel is een dergelijk festival afwezig.

Advies, netwerk en uitwisseling

- *In de gemeente.* Er zijn op het gebied van beeldende kunst en audiovisueel/multimedia geen gemeentelijke netwerken of ondersteuningsinstanties actief.
- *In de provincie.* Er zijn in deze disciplines ook geen echte provinciale steunfuncties of koepelorganisaties. Overigens ontbreekt zo'n functie in de meeste provincies. Wel heeft het Kunstencentrum met een eenmalige subsidie van de provincie wel een voorzichtige ondersteuningsrol naar zich toe getrokken. Men streeft ernaar om de amateurkunst in de hele provincie beter zichtbaar te maken; de expositiewebsite www.beeldmap.nl is daar een uitwerking van.

2.4. Schrijven

Schrijven is in Nederland een betrekkelijk kleine sector, 7% van de Nederlanders is op dit gebied actief. Omgerekend naar Groningen gaat het om ca. 12.000 Groningers van zes jaar en ouder.

- *Gezelschappen.* Er zijn in Groningen geen amateurschrijverscollectieven bekend.
- *Cursussen/lessen.* Sinds 2009 biedt de Volksuniversiteit een uitgebreid aanbod van schrijfcursussen aan. Ook de USVA biedt enkele cursussen aan met een bereik van enkele tientallen studenten. Daarnaast zijn er in het particuliere circuit cursussen, onder meer via de Schrijversvakschool.
- *Individueel.* Het AVO-onderzoek geeft weinig achtergrondinformatie over amateurschrijvers. Gezien de aard van de sector ligt het voor de hand dat een groot deel van de beoefenaars dit individueel doet.

Faciliteiten

Amateurschrijvers hebben weinig faciliteiten nodig. Een goede computer en werktafel zijn genoeg. Voor het publiceren van eigen werk biedt internet goede mogelijkheden, tot aan het in eigen beheer laten drukken van boeken toe.

Advies, netwerk en uitwisseling

Op het gebied van schrijven zijn er geen gemeentelijke of provinciale koepelorganisaties of steunfuncties.

2.5. Wat in Groningen opvalt

De amateurkunstsector overziend constateert de Kunstraad dat deze omvangrijk en levendig is. De vele gezelschappen en cursussen bieden veel Groningers de mogelijkheid om zich te ontwikkelen en op allerlei podia kunnen ze hun eigen werk laten zien. Overigens is het bereik van de getraceerde gezelschappen en lesaanbieders⁴ veel kleiner dan je op basis van de AVO-onderzoeken in een stad als Groningen zou mogen verwachten. Kennelijk is er een groot circuit dat actief is maar geen beroep doet op de overheid of zich aansluit bij een koepelorganisatie. Het gaat vooral om ad hoc gezelschappen (bijvoorbeeld koren) en cursussen verbonden aan kerken, bedrijven, buurt- en wijkcentra e.d. Ook de vele actieve kunstbeoefenaars die geen lessen volgen en geen lid zijn van een vereniging zijn weinig zichtbaar.

De door landelijke instituten gesignaleerde vergrijzing van het verenigingsleven lijkt in Groningen mee te vallen (aanpassen). De quick scan van gezelschappen die in het kader van dit advies is uitgevoerd is vergeleken met een onderzoek uit 1998 (Nutma, 1999). Hieruit blijkt dat het aantal gezelschappen de afgelopen jaren redelijk stabiel is gebleven.

Ongetwijfeld zijn er in Groningen verenigingen die met vergrijzing kampen. Maar over de hele sector gezien is dit geen serieus probleem. Er is sprake van bescheiden doorstroming, de afgelopen jaren is een aantal verenigingen gestopt en zijn er nieuwe -- met name koren - - opgericht.

De omvang van de ongeorganiseerde gezelschappen zoals popbands, wereldmuziekbands, urban crews (rap, dans, e.d.), kleine klassieke gezelschappen en theaterclubs is moeilijk in te schatten. Er zijn geen organisaties die een beeld van dit deel van de sector hebben. Van één van de genres -- popmuziek -- is meer informatie bekend. Uit schattingen van de voormalige popkoepel uit 2006 blijkt dat de omvang van de sector ongeveer gelijk was aan de schatting uit 1998.

Er zijn verschillende aanbieders van cursussen en lessen in diverse disciplines en voor verschillende leeftijdsgroepen. De afgelopen jaren is het aanbod van workshops en

cursussen steeds flexibeler geworden en richten de cursusinstituten zich meer naar buiten. Als gevolg daarvan zijn er meer kortdurende cursussen gekomen, is er aandacht voor talentondersteuning, wordt er langzamerhand meer in klasverband muziekles gegeven en worden BIK-kers (beroepskunstenaar in de klas) ingezet.

Opvallend is dat er in Groningen nog geen gecombineerd Centrum voor de Kunsten is, zoals dat in andere grote steden wel het geval is. Met een Centrum voor de Kunsten bedoelen we een instituut dat lessen, cursussen en projecten in alle disciplines aanbiedt, dat zowel binnen- als buitenschoolse activiteiten organiseert en dat wijkgericht werkt; een instituut dat een stimulerende en verbindende rol heeft in de hele amateurkunstsector en aanverwante sectoren zoals cultuureducatie, welzijn en wijkbeleid. We zien dat door het ontbreken van een dergelijk centrum Groningen een aantal kansen en ontwikkelingen mist.

➤ Door het ontbreken van één Centrum voor de Kunsten is er in Groningen geen herkenbare organisatie waar men met alle vragen over actieve kunstbeoefening terecht kan. Dit gemis wordt nog versterkt doordat de Kunstencentrum Groep de eigen activiteiten heeft ondergebracht in disciplinegerichte werkplaatsen, de discipline schrijven heeft afgestoten naar de Volksuniversiteit en een aantal taken bij aparte bureaus binnen de eigen organisatie heeft belegd, met ieder hun eigen communicatielijnen naar buiten (Buro Loeks, Bureau Cultuur Educatie Stad).

➤ We zien op het huidige grensgebied tussen de beide taakgebieden van de Stedelijke Muziekschool en de Kunstencentrum Groep weinig inhoudelijke ontwikkeling. Voor dans is er bijvoorbeeld geen gesubsidieerd cursusaanbod (behalve bij de USVA), geen danswerkplaats of productiegroep voor topamateurdansers zoals we die uit andere steden kennen. Ook activiteiten in genres als musical worden in Groningen maar beperkt ontwikkeld.

➤ Er is weinig sprake van samenwerking en afstemming tussen het verenigingsleven, podia, repetitiecentra en het cursus- en lesaanbod, met name op het gebied van muziek en dans. De Stedelijke Muziekschool heeft weinig relaties met het verenigingsleven en vervult geen samenbindende rol. Een discipline waar deze afstemming wel gerealiseerd wordt is het theater. De Prins van Groningen verbindt cursussen, podium en ondersteuningsactiviteiten en legt nadrukkelijk contact met verenigingen, projecten, repetitieruimtes en andere instellingen. De organisatie is op allerlei manieren bij de sector betrokken.

➤ Er zijn nauwelijks initiatieven om de amateurkunstsector in de breedte onder de aandacht van het publiek te brengen, bijvoorbeeld in gezamenlijke brochures, gezamenlijke open dagen of disciplineoverstijgende festivals.

➤ Ten aanzien van het onderwijs zijn er veel initiatieven en vervult het Bureau Cultuur Educatie Stad een makelaarsfunctie. Verbindingen met het reguliere aanbod zijn nog beperkt en relaties met het verenigingsleven worden nauwelijks gelegd.

➤ Met name in het naschoolse aanbod op Vensterscholen gebeuren er veel dingen naast elkaar. Het SKSG coördineert het aanbod en daarin spelen de Stedelijke Muziekschool, de Kunstencentrum Groep en het verenigingsleven nauwelijks een rol.

➤ Tot slot constateren we dat de Stedelijke Muziekschool en de Kunstencentrum Groep weinig samenwerken, ook niet op organisatorisch vlak, waar men voor vergelijkbare taken staat. Zo adviseerde de visitatiecommissie van de Kunstraad die enkele jaren geleden beide instituten bezocht, hen allebei om de eigen organisatie te professionaliseren en beter aan te sluiten bij de vraag van de verschillende doelgroepen. Er zou veel te winnen zijn wanneer beide organisaties daarin samen zouden optrekken,

Tijdens de voorbereiding van dit advies werd bekend dat het nieuwe college van B&W de samenvoeging van de Stedelijke Muziekschool en de Kunstencentrumgroep wil laten onderzoeken. Uit het voorgaande zal duidelijk zijn dat de Kunstraad hier een groot voorstander van is.

Volgens de Kunstraad het daarbij essentieel dat vanaf het begin wordt toegewerkt naar een geheel nieuw eindbeeld en dat er wordt gewerkt vanuit een samenhangende visie. Die visie moet zijn gebaseerd op alle kunstdisciplines, op binnen- en buitenschoolse kunsteducatie, op actieve relaties met de wereld van de amateurkunst en de community art en op verbindingen met andere spelers in het Groningse kunstenveld. Vanuit die visie zou moeten worden gewerkt aan de inpassing van de bestaande organisaties. Voorkomen moet worden dat slechts de haalbaarheid en inpasbaarheid van bestaande structuren tot uitgangspunt wordt gemaakt. Indien de fusie primair organisatorisch en juridisch wordt benaderd, zal het lang duren voordat de gewenste inhoudelijke meerwaarde wordt bereikt.

3. BELEIDSINSTRUMENTEN VAN DE GEMEENTE GRONINGEN

Het beleid van de gemeente Groningen ten aanzien van de amateurkunst bestaat vooral uit het verstrekken van subsidies. In dit hoofdstuk schetsen we welke instrumenten er zijn en welke budgetten daarmee gemoeid zijn.

3.1. Beleid ten aanzien van verenigingen en gezelschappen

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van verenigingen en gezelschappen bestaat uit een basissubsidie waar alle verenigingen gebruik van kunnen maken die aan een aantal formele criteria voldoen. Aanvullend daarop worden twee budgetten beschikbaar gesteld om knelpunten op te lossen. Daarnaast is er nog een vrij budget waarop verschillende partijen uit de amateurkunstsector een beroep kunnen doen. Tot slot worden een aantal organisaties met meerjarige subsidies ondersteund.

➤ *Basissubsidie (budget € 124.600)*. Verenigingen en stichtingen die zich actief bezig houden met amateurkunst (alle disciplines) kunnen bij de gemeente een basissubsidie aanvragen. De subsidie is een tegemoetkoming in de kosten van de professionele leiding en repetitieruimte. De subsidie bedraagt maximaal € 1.589,--. Ongeveer 100 verenigingen maken hiervan gebruik. Het gaat met name om koren, orkesten en muziekkorpsen. Theater- en dansgezelschappen en jeugdcircussen vormen een klein deel van de gesubsidieerde instellingen.

➤ *Investeringsubsidie (budget € 15.600)*. Gezelschappen die een basissubsidie krijgen kunnen ook gebruik maken van de investeringsregeling. Deze regeling is bedoeld voor investeringen in bijvoorbeeld instrumenten en uniformen. Vooral de muziekkorpsen maken gebruik van deze regeling. Ook kunnen investeringen voor repetitieruimtes worden gesubsidieerd. De subsidie bedraagt maximaal 40% van de kosten van de investering.

➤ *Huursubsidie (budget € 26.000)*. Verenigingen die gebruik maken van de basissubsidie kunnen daarnaast in aanmerking komen voor een aanvullende subsidie voor podiumhuur van De Oosterpoort en de Stadsschouwburg of vergelijkbare podia, inclusief techniek, opbouw en inrichting. De subsidie bedraagt maximaal 40% van de totale kosten. Een vaste groep van circa acht verenigingen maakt hiervan gebruik, deels gezelschappen die ook gebruik maken van de investeringsregeling. Opvallend is dat het subsidiebudget per vereniging de afgelopen jaren sterk is gestegen.

➤ *Stimuleringsubsidie (€ 43.000)*. Verenigingen maar ook ongeorganiseerde gezelschappen op het gebied van amateurkunst kunnen een beroep doen op de stimuleringsubsidie. Het budget is bedoeld om vernieuwende of kwaliteitsverhogende producties of projecten te realiseren. Aanvragen worden onder meer op artistieke kwaliteit beoordeeld. De uitvoering van de regeling is neergelegd bij de Kunstraad Groningen. Met dit budget wordt een grote diversiteit aan initiatieven ondersteund, variërend van Groningse verenigingen met een bijzonder project tot festivals en concerten van landelijk opererende verenigingen.

➤ *Meerjarige subsidies*. Er zijn in Groningen verschillende instellingen die min of meer als amateurgezelschap actief zijn en die een meerjarige subsidie van de gemeente krijgen: het Haydn Jeugd Strijk Orkest, De Noorderlingen en Theater te Water.

3.2. Repetitieruimtes en podia

De gemeente Groningen heeft ten aanzien van repetitieruimtes en podia geen uitgewerkt beleid; er wordt vooral gereageerd op ontwikkelingen in het veld. In de regel geeft de gemeente geen exploitatiesubsidies voor repetitiecentra, maar stelt wel incidenteel budgetten en soms ruimtes beschikbaar. De afgelopen jaren zijn incidentele subsidies verleend aan Kolder & Ko (theater/dans) en het Viadukt (popmuziek) voor investeringen in repetitieruimtes. Ook heeft de gemeente de verhuizing van het Gerard Samponhuis en de daarmee gepaard gaande verbouwing van het nieuwe pand grotendeels gefinancierd. Het Viadukt en het Gerard Samponhuis zijn gevestigd in gemeentelijke panden. De (commerciële) exploitant van het Muziek Organisatie Noord heeft zijn bedrijf met een gemeentelijke garantstelling kunnen starten.

De gemeente subsidieert een aantal podia via meerjarige subsidies. Het Prinsentheater en het podium van de Stedelijke Muziekschool maken deel uit van gesubsidieerde cursuscentra.

De USVA-theaters ontvangen een bescheiden subsidie, de Rijksuniversiteit wordt door de gemeente als eerstverantwoordelijke gezien. Ook andere podia die regelmatig amateuruitvoeringen laten zien krijgen meerjarige subsidie: de poppodia Vera en Simplon en de gemeentelijke podia De Oosterpoort en de Stadsschouwburg. Naast de gesubsidieerde podia zijn er nog veel podiumlocaties waar geen subsidie naar toe gaat: het kroegencircuit, de kerken en oefencentrum het Viadukt. Festivals en concoursen worden via een veelheid aan subsidies ondersteund, zowel meerjarig als incidenteel.

3.3. Community art

In 2009 heeft de gemeente Groningen het subsidiebudget *De Wijk als Werkplaats* (€ 90.000) ingesteld, bedoeld voor community art-projecten in de wijken. Daarmee wil men de actieve deelname van stadsgedierten aan kunst en cultuur stimuleren en de leefbaarheid en sociale cohesie in de wijken vergroten. Buro Loeks, onderdeel van het Kunstencentrum, neemt de taak van "cultuurmakelaar" voor haar rekening en adviseert aanvragers bij de ontwikkeling van ideeën, het aanvragen van subsidie en de uitvoering van het project. De beoordeling van de aanvragen gebeurt door een onafhankelijke commissie, waarbij de Kunstraad sinds kort als secretaris optreedt. In 2009 zijn vijf projecten gehonoreerd waarmee ongeveer 2.300 wijkbewoners zijn bereikt. Bij enkele van deze projecten zijn amateurgezelschappen betrokken en in de meeste gevallen is er sprake van actieve kunstbeoefening door de wijkbewoners.

Uit de recente gemeentelijke evaluatie van het budget blijkt dat aanvragen nog worden afgewezen omdat ze onvoldoende waren uitgewerkt. Het is kunstenaars niet altijd duidelijk dat het eigenaarschap van het project bij de burgers gelaten moet worden en hoe dat dan kan. Aanvullend op de evaluatie constateren wij dat bij de projecten die in het kader van *De Wijk als Werkplaats* worden gesubsidieerd er weinig aandacht is voor een follow up voor enthousiast geraakte wijkbewoners.

3.4. Lessen en cursussen

De gemeente Groningen ondersteunt twee grote cursusinstellingen: de Stedelijke Muziekschool en de Kunstencentrum Groep.

➤ *Stedelijke Muziekschool*. De Stedelijke Muziekschool is een gemeentelijke werkmaatschappij en biedt op de hoofdlocatie en op Vensterscholen een uitgebreid aanbod van muzieklessen aan waarmee ongeveer 950 leerlingen worden bereikt. Het aanbod bestaat uit vocale en instrumentale lessen (58%, die met name individueel of in duo-lessen worden gegeven) en verder uit kortlopende activiteiten, kindercursussen (14%), ensembles/orkesten/koren/bands en jaarcursussen. Er wordt een breed aanbod van instrumenten aangeboden. Met name dwarsfluit, gitaar, piano en saxofoon zijn populair. De lessen worden grotendeels gegeven door eigen docenten, maar het de instelling biedt ook ruimte aan particuliere docenten (bijvoorbeeld voor danslessen).

De Muziekschool heeft de afgelopen jaren op verschillende scholen activiteiten verzorgd en wil dit aanbod verder uitbreiden. Met name met het binnenschoolse aanbod weet de organisatie een groot aantal leerlingen te bereiken, in het schooljaar 2008/2009 bijna 10.000. Het naschoolse aanbod in de wijken is beperkt, de Stedelijke Muziekschool speelt in het aanbod van het SKSG nauwelijks een rol.

In de winter van 2007/2008 heeft een commissie van de Kunstraad Groningen de Stedelijke Muziekschool gevisiteerd en vervolgens enkele aanbevelingen gedaan. Met name de verzelfstandiging van de organisatie, het ontwikkelen van een lange termijnvisie en een beleidscyclus, het verbeteren van de slagkracht en de ontwikkeling van het aanbod waren hierin speerpunten. De Stedelijke Muziekschool heeft een deel van deze aanbevelingen de afgelopen periode opgepakt. Bij de uitwerking blijkt soms de weerbarstigheid van de gemeentelijke organisatie een knelpunt te zijn.

➤ *Kunstencentrum Groep*. De Kunstencentrum Groep bestaat uit meerdere onderdelen. Er zijn drie werkplaatsen: BK 050, de Theaterwerkplaats De Prins van Groningen en de werkplaats Cultuureducatie en er is een projectenafdeling. De werkplaats schrijven is sinds 2009 afgestoten en overgenomen door de Volksuniversiteit (onderdeel van Biblionet, dat overigens mede door de gemeente wordt gesubsidieerd).

De werkplaats BK 050 biedt een uitgebreid aanbod aan van cursussen, kortlopende workshops en andere activiteiten op het gebied van beeldende kunst en audiovisueel. Ook organiseert BK 050 tentoonstellingen, lezingen, kunstreizen en de website www.beeldmap.nl.

De theaterwerkplaats biedt cursussen voor jongeren en volwassenen aan en bereikt daarmee zo'n 700 cursisten. Bij de werkplaats hoort ook een podium: het Prinsentheater. In 2008 trokken de voorstellingen daar bijna 9000 bezoekers. Ook de provinciale steunfunctie-activiteiten, zoals de regieopleiding, vallen onder de werkplaats.

Binnen de werkplaats cultuureducatie zorgt het Bureau Cultuur Educatie Stad voor de begeleiding en advisering van scholen. Ook worden activiteiten op het gebied van cultuureducatie georganiseerd.

De projectenafdeling van de Kunstencentrum Groep organiseert onder andere de Kunstbende, Noorderbattle en workshops, bijvoorbeeld voor het onderwijs.

In de winter van 2007/2008 heeft een commissie van de Kunstraad Groningen ook de Kunstencentrum Groep gevisiteerd. De aanbevelingen ten aanzien van deze organisatie waren het implementeren van klantenfeedback, inhoudelijke vernieuwing van het cursusaanbod, het verbeteren van het personeelsbeleid en systematischer aandacht aan marketing. De Kunstencentrum Groep heeft deze aanbevelingen gedeeltelijk al opgepakt; zo is differentiatie in het aanbod voor beginners en gevorderden meer op gang gekomen. Verder wordt de komende tijd onderzoek gedaan naar de wensen van (niet)klanten.

3.5. Uitwisseling, bemiddeling, netwerk, advies

De gemeente Groningen voert geen actief beleid om uitwisseling, ondersteuning, bemiddeling, netwerk en advies voor de brede amateurkunstsector te stimuleren en stelt op dit gebied ook geen eisen aan de Stedelijke Muziekschool en de Kunstencentrum Groep. Wel ondersteunt de gemeente twee initiatieven voor specifieke genres: Buro Loeks voor de advisering van aanvragers voor community art-projecten en New Attraction/Urban House voor de urban sector.

De gemeente subsidieert daarnaast de ondersteunings-, advies- en makelaarsfunctie voor het onderwijs: het Bureau Cultuur Educatie Stad, onderdeel van de Kunstencentrum Groep. Verder wordt de SKSG gesubsidieerd voor de organisatie van een uitgebreid aanbod van bijna gratis naschoolse activiteiten voor kinderen in Vensterscholen en buurtcentra (gemeentelijke subsidie € 550.000). Naast sport, techniek en natuur maakt actieve kunstbeoefening een groot deel uit van het aanbod. De activiteiten bereiken ongeveer de helft van de kinderen in de stad (ca. 6.000 in totaal).

3.6. Wat opvalt

Opvallend aan het geheel van gemeentelijke beleidsinstrumenten is dat de amateurkunstsector op veel verschillende manieren wordt gesubsidieerd en gestimuleerd. We constateren dat op dit beleidsterrein de afgelopen jaren een zekere status quo heeft gegolden. De kern van het beleid -- de subsidies (en eisen) aan de cursuscentra en de verenigingen -- is nauwelijks aangepast. Nieuwe ontwikkelingen zoals naschoolse activiteiten, community art en urban zijn in aparte regelingen en instituten gerealiseerd. De verschillende beleidsinstrumenten worden weinig op elkaar afgestemd. Zo zijn er bijvoorbeeld nauwelijks verbindingen tussen het de naschoolse activiteiten van de SKSG en het aanbod van de gesubsidieerde cursusinstituten.

➤ Stedelijke Muziekschool en de Kunstencentrum Groep

Dat het jammer is dat er in Groningen niet één Centrum voor de Kunsten is, hebben we in hoofdstuk 2 (checken) al aangegeven. Het initiatief van het college van B&W van de gemeente Groningen om beide organisaties samen te voegen vinden we dan ook een goede stap. Met deze fusie komt bovendien een einde aan de situatie van Stedelijke Muziekschool als gemeentelijke werkmaatschappij. Al tijdens de visitatie door de Kunstraad in 2008 hebben wij aangegeven dat deze organisatievorm de ontwikkeling van de Stedelijke Muziekschool in de weg staat. Ondanks een interne verzelfstandiging nadien blijft de organisatie last houden van het ambtelijk keurslijf van de dienst OCSW, waardoor veel energie verloren gaat en het moeilijk is om landelijke ontwikkelingen in het muziekonderwijs bij te houden.

➤ Subsidies voor verenigingen

Opvallend bij de subsidieregelingen voor amateurgezelschappen is dat de meeste middelen aan de hand van enkele formele criteria over een min of meer vaste groep amateurgezelschappen worden verdeeld. Er gaat geen inhoudelijke sturing van de regeling uit. De huidige subsidies zetten feitelijk alleen in op behoud van de huidige situatie en sporen organisaties niet aan om van de gebaande paden af te wijken. Bovendien is er -- zeker waar het de gemeentelijke basissubsidie betreft -- geen controle op de noodzaak van subsidiëring.

Dit betekent dat een deel van het budget terecht komt bij verenigingen die het eigenlijk niet echt nodig hebben terwijl het aan de andere kant ontbreekt aan middelen voor verenigingen die vernieuwend bezig zijn en daardoor vaak meer kosten maken.

We realiseren ons dat voor de gezelschappen de huidige subsidie ongetwijfeld een welkome aanvulling op de financiën is, maar we vinden het jammer dat het huidige beleid ten aanzien van de verenigingen zo weinig stimulerend is. Er moet dan ook worden gezocht naar mogelijkheden om de beschikbare middelen effectiever in te zetten.

➤ *Faciliteiten*

In het voorgaande hoofdstuk hebben we kort aandacht besteed aan de faciliteiten voor de sector: repetitieruimtes, podia en festivals en concoursen. We concluderen dat de repetitieruimtes in Groningen in principe toereikend zijn, hoewel er wel een aantal knelpunten te benoemen is. Beheer en exploitatie van repetitiecetra is vaak een lastig punt, waarbij de vraag zich bovendien concentreert op een aantal dagdelen. Verder is er voor met name de dans- en theatersector een beperkte gelegenheid om op te treden doordat de USVA-zalen zich vooral richten op studenteninitiatieven. Bovendien hebben de grote gemeentelijke podia zich de afgelopen jaren van de amateurkunst afgewend. Bij de individuele kunstbeoefenaars is er sowieso weinig ruimte om het werk aan publiek te laten zien.

➤ *Community art*

In de gemeentelijke evaluatie van De Wijk als Werkplaats die dit voorjaar is verschenen is een aantal verbeterpunten aangemerkt. Investing in kennis en kwaliteit, zowel bij de aanvragers als uitvoerende kunstenaars, was daar een van. De Kunstraad voegt daaraan toe dat de projecten in het kader van De Wijk als Werkplaats vaak een projectmatig karakter hebben. Er is nauwelijks aandacht voor vervolgactiviteiten door inwoners van de wijk die enthousiast geworden zijn over actieve kunstbeoefening. Dat lijkt ons zowel uit het oogpunt van amateurkunst als uit het oogpunt van leefbaarheid en sociale cohesie een gemiste kans.

Uitwisseling en netwerk

De Kunstraad constateert dat op het gebied van samenwerking, netwerken en uitwisseling nog veel te winnen valt. Een ketenbenadering gericht op productie, distributie en publieksofbouw ontbreekt nog in de meeste disciplines. Dat geldt ook voor een leerlijn bestaande uit oriëntatie, ontwikkeling en uitstroming naar samenspel.

Instellingen en organisaties werken niet zelden langs elkaar heen. Zo zien we dat de Stedelijke Muziekschool wel laagdrempelig aanbod op scholen organiseert en leerlingen die dat willen vervolglessen op de Muziekschool aanbiedt. Daarmee is een deel van de keten georganiseerd. Maar de Muziekschool onderhoudt nauwelijks contacten met de andere kant van die keten: de verenigingen, repetitieruimtes, podia, koepelorganisaties e.d. Leerlingen die na hun lesperiode in een gezelschap verder willen musiceren, moeten de mogelijkheden daarvoor dus zelf uitzoeken.

Het theater is een discipline waarin de samenhang tussen verschillende disciplines wel goed werkt. In de werkplaats De Prins van Groningen komen lesaanbod, podium en de advies- en ondersteuningsfunctie bij elkaar. De Prins organiseert ook eigen oriëntatiecursussen op enkele scholen. De werkplaats onderhoudt wel actief de contacten met verenigingen en de koepelorganisatie en brengt samen met andere partijen een blad uit.

Overigens is er ook weinig afstemming en samenwerking tussen disciplines. Zo worden brede amateurkunstfestivals of disciplineoverstijgende projecten in Groningen nauwelijks georganiseerd. De oorzaak daarvan ligt mogelijk bij het ontbreken van provinciale steunfuncties in de desbetreffende discipline. Van een theaterwerkplaats kan niet worden verwacht worden dat die ook in alle andere disciplines een stimulerende en samenbindende rol kan spelen. En ook van koepels -- bestaande uit vrijwilligers -- kan een dergelijke rol niet worden gevraagd.

4. Beleid van de provincie Groningen

Hoewel wij ons met dit advies richten op het gemeentelijk beleid ten aanzien van de amateurkunstsector, willen wij toch ook kort stilstaan bij het provinciaal beleid ten aanzien van deze sector. We beperken ons daarbij tot die subsidie-instrumenten die ook de amateurkunstsector in de gemeente Groningen raken.

4.1. Subsidie-instrumenten

De provincie Groningen heeft enkele jaren geleden de middelen voor provinciale steunfuncties in de meeste disciplines stopgezet en het geld geconcentreerd ingezet op de theaterwerkplaats De Prins van Groningen (€ 164.300). De Prins van Groningen is onderdeel van de Kunstencentrum Groep en gehuisvest in Groningen. Van de ondersteuningsactiviteiten profiteren ook de stedelijke amateurtheatergroepen.

De provincie Groningen subsidieert ook vijf koepels op het gebied van amateurkunst: de SAMO (€ 27.700), de SAKO (€ 5.900), het Gronings Centrum voor Amateurtheater (€ 3.400), de Stichting Amateurdans (€ 3.400) en het Provinciaal Groninger Rederijkersverbond (€ 1.300). Deze organisaties fungeren als belangenbehartiger, sommige organiseren ook activiteiten.

Op dit moment is er geen koepelorganisatie of steunfunctie op het gebied van popmuziek. De provincie wil -- alvorens naar een structurele oplossing te zoeken -- een tijdelijke opdracht geven aan het Productiehuis Popcultuur om onder meer een provinciaal speeldomein en een informatienetwerk te realiseren.

De provincie Groningen heeft bovendien een budget voor talentontwikkeling van gevorderde amateurs ingesteld en de uitvoering daarvan bij de Kunstraad Groningen neergelegd. Een deel van dit geld komt ook terecht in de stad Groningen.

De provincie Groningen subsidieert enkele amateurgezelschappen: De Noorderlingen, Theater te Water en Waark.

4.2. Wat opvalt

Opvallend bij het provinciaal amateurkunstbeleid is dat er geen steunfuncties meer zijn in de muziekdisciplines. Daarmee wijkt de provincie Groningen af van het beeld in de rest van Nederland. De Kunstraad Groningen zal in het voorjaar van 2011 een advies uitbrengen over het provinciale (steunfunctie)beleid. In dit advies zullen wij hierop niet nader ingaan.

5. Conclusies en aanbevelingen

We constateren dat de amateurkunstsector in Groningen omvangrijk, breed en levendig is. Er zijn vele korpsen, koren, orkesten, urban crews, bands, theatergezelschappen en dansscholen actief. En ongetwijfeld zijn er ook veel Groningers die zich bezighouden met beeldende kunst, audiovisuele kunst en schrijven.

De Stedelijke Muziekschool heeft een flinke groep leerlingen op de hoofdlocatie en wist daarnaast in het schooljaar 2008/2009 bijna 10.000 kinderen op school te bereiken. De Kunstencentrum Groep heeft een fors aantal cursisten dat gebruik maakt van het aanbod van de werkplaats BK 050 en de werkplaats De Prins van Groningen. Daarnaast organiseert de Kunstencentrum Groep allerlei activiteiten, zoals de Kunstbende en de website www.beeldmap.nl. Het Bureau Cultuur Educatie Stad bemiddelt tussen culturele organisaties en scholen en maakt ook deel uit van de organisatie. De SKSG biedt allerlei naschoolse activiteiten aan op Vensterscholen, waaronder ook veel culturele activiteiten.

De afgelopen jaren hebben we in de amateurkunstsector verschillende ontwikkelingen gezien. Kunstbeoefenaars binden zich minder lang aan een vereniging of aan een vaste cursusavond, er ontstaat behoefte aan kortdurende activiteiten. De computer en het internet bieden nieuwe mogelijkheden om zich te uiten, om te leren, om te presenteren en om kennis uit te wisselen. Scheidslijnen tussen verschillende beleidsterreinen maar ook tussen professioneel en amateur worden steeds minder scherp.

Deze ontwikkelingen vragen van de amateurkunstsector en van de gemeente als subsidiënt een andere houding. We zien dat de sector hier al gedeeltelijk op inspeelt. Zo weten de meeste verenigingen (potentiële) leden op een goede manier aan te spreken. De elders gesignaleerde problemen rondom vergrijzing van verenigingen zien we hier weinig. De cursuscentra bieden meer kortlopende cursussen en werken bijvoorbeeld meer samen met het onderwijs.

De kern van het gemeentelijke subsidiebeleid is echter nog klassiek van structuur. Om ontwikkelingen in de amateurkunstsector beter te ondersteunen en te stimuleren, zal het huidige beleid moeten worden aangepast aan de behoeften vanuit het veld. Daarbij signaleert de Kunstraad een aantal aandachtspunten.

Van in stand houden naar stimuleren van amateurgezelschappen

De huidige subsidiesystematiek ten aanzien van amateurgezelschappen is gericht op de instandhouding van het klassieke verenigingsleven. Een min of meer vaste groep van ca. 100 verenigingen maakt hier gebruik van. Het subsidiestelsel is niet sturend of stimulerend. De basissubsidie keert betrekkelijk lage subsidies uit aan alle verenigingen die aan een aantal formele eisen voldoen. Daarnaast zijn er twee budgetten om knelpunten op te lossen: de huursubsidie om de hoge huren van onder meer De Oosterpoort en de Stadsschouwburg te kunnen betalen en de investeringssubsidie voor de aanschaf van instrumenten en uniformen. Ten slotte is er een vrij budget om kwalitatief bijzondere projecten te honoreren.

De huidige regelingen worden, met uitzondering van de stimuleringssubsidie, toegekend op basis van een aantal formele criteria en stimuleren nauwelijks ontwikkelingen op het gebied van kwaliteit, innovatie, educatie of het bereiken van gewenste doelgroepen. Meer projectmatig werkende groepen hebben nauwelijks profijt van de subsidies, als ze al aan de formele eisen voldoen.

De Kunstraad pleit ervoor om het huidige automatisme in de subsidieverstrekking los te laten en de middelen gericht op enkele heldere beleidsinhoudelijke doelen in te zetten. Deze doelstellingen kan de gemeente eens per vier jaar in de cultuurnota vaststellen. De Kunstraad vindt in ieder geval de volgende doelstellingen van belang:

- het in stand houden van een toplaag van gezelschappen met artistiek-inhoudelijke kwaliteit, die enerzijds van belang zijn voor talentontwikkeling en anderzijds de basis zijn van het culturele aanbod in de stad;
- scholing en talentontwikkeling voor individuen en groepen;
- bereik van de doelgroepen kinderen, jongeren en allochtonen;

- het bevorderen van wijkgericht aanbod op het gebied van amateurkunst.

Wij adviseren om alle gezelschappen ook inhoudelijk te toetsen. Kernvragen daarbij zijn: past de aanvraag binnen de inhoudelijke doelstellingen en is subsidie financieel noodzakelijk? Deze toetsing kan worden uitgevoerd door een apart in te stellen commissie van de Kunstraad Groningen. Een positieve beoordeling kan voor meerdere jaren worden afgegeven. Voor groepen die niet meer voor subsidie in aanmerking komen, moet een overgangperiode gelden waarin men aan de nieuwe situatie kan wennen. Uiteraard brengt het uitwerken van deze beleidswijziging in één samenhangende subsidieverordening de nodige praktische problemen met zich mee. Desgewenst kunnen wij hierover een vervoladvies uitbrengen.

Van gesegmenteerd cursusaanbod naar spin in het web

Er is in Groningen op dit moment niet één Centrum voor de Kunsten. Het aanbod van lessen, cursussen en andere activiteiten is verdeeld over meerdere instituten: de Stedelijke Muziekschool (muziek), de Kunstencentrum Groep met de werkplaats de Prins van Groningen (theater) en de werkplaats BK 050 (beeldend en audiovisueel) en de Volksuniversiteit (schrijven). Deze segmentatie brengt een aantal knelpunten met zich mee:

- op de grensvlakken van de taakgebieden van de verschillende instellingen wordt weinig aanbod ontwikkeld (bijvoorbeeld dans en musical);
- er is niet één herkenbare organisatie op het gebied van amateurkunst, maar een veelheid van instituten; er zijn weinig disciplineoverstijgende initiatieven, noch op het gebied van communicatie naar het publiek (brochures, websites), noch op het gebied van activiteiten (zoals festivals, openluchtproducties e.d.);
- de organisaties trekken niet samen op, bijvoorbeeld bij het opzetten van klantonderzoeken of andere organisatorische uitdagingen;
- de huidige status van de Stedelijke Muziekschool als werkmaatschappij van de gemeente beperkt de organisatie in haar professionele ontwikkeling;
- het ontbreekt in Groningen aan een organisatie die samenhang brengt en verbindingen tot stand brengt in het hele terrein van de amateurkunst, de kunsteducatie, de naschoolse activiteiten en andere beleidsterreinen.

De Kunstraad is positief over de stap van het college van B&W om beide organisaties samen te voegen tot een Centrum voor de Kunsten. We vinden het van belang dat het nieuwe centrum zich richt op alle disciplines en zowel lessen, cursussen als projecten organiseert. Het centrum moet zowel op een eigen, herkenbare locatie, maar ook binnenschools en in de wijken lessen en projecten aanbieden en zou ook nadrukkelijk een ondersteunende, verbindende en initiërende rol in de amateurkunstsector en met andere beleidsterreinen moeten hebben.

Afstemmen gemeentelijk beleid

Opvallend is dat binnen het gemeentelijk beleid de actieve kunstbeoefening op verschillende manieren wordt gestimuleerd. Uiteraard via de subsidies aan verenigingen en de subsidies aan de cursusinstituten, maar ook via De Wijk als Werkplaats en het aanbod van naschoolse activiteiten, georganiseerd door de SKSG. Het beleid en de uitvoering daarvan zijn vaak niet op elkaar afgestemd. Vaak ontbreekt het aan inhoudelijke verbindingen, bijvoorbeeld tussen oriënterende lessen en workshops (binnenschools of naschools in de Vensterschool), naar het lesaanbod (bij de cursusinstituten of bij andere aanbieders) en de mogelijkheden voor samenspel in verenigingen en andere gezelschappen. De verantwoordelijkheid voor het leggen van deze verbindingen ligt deels bij de sector zelf. Maar ook de gemeente heeft een verantwoordelijkheid om de gesubsidieerde instellingen hierop aan te sturen. We adviseren de gemeente om hierin een actievere rol te vervullen.

Bronnen

- Akkermans, H.J.M., *Onder de koepels, Rapport over de provinciale koepels amateurkunst Groningen*, Groningen, 2005
- Boekman Tijdschrift voor kunst, cultuur en beleid, themanummer *Community Art*, Amsterdam 2010.
- Bork, R. van, *395 minuten amateur-popmuziek in Nederland*, Rotterdam, 2008.
- Broek, A.F. van den, Huysmans, J. de Haan, *Cultuurminnaars & Cultuurmijders, Trends in de belangstelling voor kunsten en cultureel erfgoed*, Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag 2009
- Broek, A.F. van den, J. de Haan, F. Huysmans, *Cultuurbewonerders & cultuurbeoefenaars, Trends in cultuurparticipatie en mediagebruik*, Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag 2009
- Cultureel studentencentrum Usva, *Jaarverslag 2007-2008*, Groningen, 2009.
- Cultuurnetwerk, *Amateurkunstverenigingen onder de loep, Wat kunnen centra voor de kunsten, gemeenten en provinciale kenniscentra betekenen voor de amateurkunstsector*, Utrecht, 2007.
- Gemeente Groningen, *Cultuurstad Groningen, gewoon bijzonder, 2009-2012*, Gemeente Groningen, Groningen, 2008.
- Gemeente Groningen, *Aanvraag Fonds voor Cultuurparticipatie 2009-2012*, Groningen, 2009.
- Gemeente Groningen, *Subsidiewijzer amateurkunst gemeente Groningen*, Groningen, 2009.
- Gemeente Groningen, *Subsidiewijzer De wijk als werkplaats gemeente*, Groningen, 2009.
- Gemeente Groningen, *Evaluatie De wijk als werkplaats*, Groningen, 2010.
- Heart & society, Themanummer *Kunst in de wijk*, Mediawerf cultuur, 2009
- Kunstencentrum Groep, *Jaarverslag 2008*, Groningen, 2009
- Kunstencentrum Groep, *Kunst? Gewoon doen! Ondernemingsplan 2009-2012*, Groningen, 2008.
- Kunstfactor, *Amateurkunst - de feiten, Monitor Amateurkunst in Nederland 2009*, Kunstfactor Sectorinstituut Amateurkunst, Utrecht 2010
- Kunstfactor, *Amateurkunstbeleid OK, een handreiking voor gemeenten*, Utrecht, 2008.
- Kunstfactor, Kennis in kunst, beleidsplan Kunstfactor 2009-2012, Utrecht, 2008
- Kunstraad Groningen, *Cultuurbeleid in Groningen, kiezen voor kwaliteit, advies voor de cultuurnota van de gemeente Groningen voor de beleidsperiode 2009-2012*, Groningen, 2008.
- Nutma, I., *Oefening baart kunst, een onderzoek naar het amateurkunstbeleid en de amateursector in Groningen*, doctoraalscriptie, Groningen, 1999.
- Onderwijsraad, *Onderwijs in cultuur, versterking van cultuureducatie in primair en voortgezet onderwijs*, Den Haag, 2006.
- Plassterk, R.H.A., *Kunst van Leven, Hoofdlijnen Cultuurbeleid*, ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag, 2007.
- Provincie Groningen, *Stroomversnelling II, cultuurnota 2009-2012*, Provincie Groningen, Groningen, 2008.
- Provincie Groningen, *Beleidskader popmuziek, Een vitale koepel is van belang voor de popmuziek*, 2009.
- Provincie Groningen, *Aanvraag programma cultuurparticipatie 2009-2012*, Groningen, 2009.
- Raad van Twaalf, *De mooiste cultuurprojecten uit de provincie*, winter 2009-2010.
- Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur, *Van stiefkind tot oogappel, Over de rol van amateurkunst in het participatiebeleid van Rotterdam*, Rotterdam, 2008.
- Stedelijke Muziekschool, *Van centrumspeler tot spelbepaler, 2009 - 2012*, Groningen, 2008.
- Volksuniversiteit Groningen, *Voorjaarsprogramma 2010*, Groningen, 2009.
- Websites
- www.vensterscholen.nl
- www.cultuurnetwerk.nl
- www.kunstencentrum.nl
- www.stedelijkemuzeischool.nl

Gesprekken:

- interview directie en management Kunstencentrum Groep
- interview management De Prins van Groningen
- interview directie Stedelijke Muziekschool

Noten

---

¹ In de cijfers van het SCP van 2007 zijn twee vormen van kunstbeoefening meegenomen waar in eerdere jaren niet naar gevraagd was: de discipline schrijven is sinds 2007 opgenomen en de discipline grafisch werk op de computer in 2003. Bij een vergelijking met de gegevens van voorgaande jaren zijn deze disciplines dus niet meegenomen en komt het aandeel amateurkunstenaars in 2007 op 42%. Dat was in 1995 38%, in 1995 42% en in 2003 44%.

² De door het SCP-rapport gebruikte AVO-gegevens (2007) zijn verzameld onder Nederlanders van 6 jaar en ouder. Op basis van het gegevens uit het Statistiek Jaarboek wordt de omvang van deze bevolkingsgroep in Groningen geschat op (totale bevolking 1 januari 2009 184.213 minus groep 0-4jarigen van 8662 minus 1/5^e van de groep 5-9jarigen van 1558) in totaal 173993. Mogelijk wijkt de situatie in Groningen iets af van het gemiddelde. De 'piek' van de actieve kunstbeoefening ligt bij jongeren tot twintig jaar. Deze groep is in Groningen relatief klein en dat zou ertoe kunnen leiden dat er in Groningen minder mensen deelnemen. Maar de mogelijkheid bestaat ook dat er in Groningen juist meer mensen aan kunstbeoefening doen dan elders. Er is in de stad een groot percentage hoog-opgeleiden en er wonen veel autochtonen in de stad. Dat zijn groepen die relatief veel aan amateurkunst doen. Om meer inzicht te hebben zou er een met het AVO vergelijkbaar onderzoek gedaan moeten worden naar de situatie in Groningen.

³ Urban arts is een etiket voor alle artistieke uitingen van jongerencultuur die hun wortels hebben in de grote stad en buiten de gevestigde orde van de erkende kunstwereld. Het gaat onder andere om uitingen op het gebied van dans, muziek en visuele media. Vier 'pijlers' van urban arts (van de jongerencultuur hiphop die grotendeels zijn stempel drukt op de urban arts) zijn rap, breakdance in vele varianten, deejaying en graffiti. Binnen de urban scene worden de eigen activiteiten nadrukkelijk niet als een hobby beschouwd. De eerste moves, beats en dergelijke leer je van mensen uit je omgeving. Vanaf dat moment hoor je bij de scene en ontwikkel je je verder. De overgang van wat wij in dit advies amateurkunstenaar noemen naar het beroepsmatig beoefenen van de kunsten is een geleidelijke. Daarmee wijken de urban arts overigens niet af van de popmuziek.

⁴ Weliswaar weten we niet precies hoeveel leden de getraceerde gezelschappen hebben, maar als we aannemen dat de getraceerde gezelschappen op het gebied van muziek gemiddeld 40 leden hebben, dan zouden ze gezamenlijk 4600 leden hebben. Plus nog eens 300 bands met gemiddeld 6 leden is 1800. Dat is iets meer van de helft van muziekbeoefenaars waarvan we verwachten dat ze lid zijn van een gezelschap.